

Artikkeli

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

Eurokriisin politisoituminen suomalaisissa sanomalehdissä

Artikkelissa analysoidaan suomalaisten sanomalehtien tapaa politisoida eurokriisi vuosina 2010–2012. Politisoinnilla viitataan lehtien tapoihin tuottaa vaihtoehtoisia näkemyksiä ja ratkaisumalleja kriisistä sekä tuoda julkiseen keskusteluun erilaisia toimijoita. Tutkimuksen aineisto koostuu 971 eurokriisiä käsitelleestä lehtiartikkelista, jotka kerättiin *Helsingin Sanomista*, *Kaupparehdestä*, *Kalevasta* ja *Ilta-Sanomista*. Tutkimus on osa Oxfordin yliopiston Reuters-instituutin johtamaa kansainvälistä hanketta, jossa vertailaan kymmenen EU-maan lehtien eurokriisijulkisuutta. Analyysin perusteella lehdistö käsitteli eurokriisiä enimmäkseen talouden näkökulmasta ja politisoi sitä pääosin erilaisten talouspoliittisten tulkintojen ja ratkaisutapojen kautta. Lehdistön hallitsevat kriisitulkinnat mukailivat eurooppalaisen päätöksentekoeeliitin näkemyksiä, ja vaihtoehtoiset näkökulmat olivat harvinaisia. Vaihtoehtojen vähäisyyttä selittää pääosin se, että lehdistö suosi lähteenään varsin yksimielisesti esiintynyttä eurooppalaista päätöksentekoeeliittiä. Myös ekonomisteilla oli merkittävä rooli julkisuudessa, ja he toivat keskusteluun jonkin verran vaihtoehtoisia näkemyksiä. Sen sijaan kansallisten poliitikkojen ja erityisesti kansalaisyhteiskunnan edustajien merkitys julkisuudessa jäi vähäiseksi. Yleissanomalehdet mukailivat eniten päätöksentekoeeliittiä, talous- ja iltapäivälehti toivat keskusteluun hiukan useammin vaihtoehtoisia ääniä. Käsittelemällä kriisiä yksiaänisesti suomalainen lehdistö onnistui kaikkiaan varsin heikosti eurokriisin politisoimisessa.

AVAINSANAT: eurokriisi, EU-journalismi, politisointi, eliitti, media

Vuoden 2009 aikana kansainväliseen talouskeskusteluun alkoi kantautua epäilyjä tiettyjen euromaiden kyvystä hoitaa julkiset velkavelvoitteensa. Taustalla oli euromaiden julkisten sektoreiden nopea velkaantuminen vuonna 2007 alkaneen globaalien finanssikriisin ja sitä seuranneen talouden kysyntälaman seurauksena. Tässä yhteydessä useiden euromaiden hallitukset tukivat velkaongelmiin ajautuneita pankkeja mittavilla julkisilla apupaketeilla, ja samaan aikaan talouskasvun tyrehtyminen, verotulojen kutistuminen ja työttömyyden nousu kasvattivat entisestään budjet-

tialijäämiä (Patomäki 2012, 99–100; Kanninen 2014). Vuodesta 2007 vuoteen 2009 koko euroalueen yhteenlaskettu julkisen velan suhde bruttokansantuotteeseen nousi 66,4 prosentista 80 prosenttiin (Eurostat 2013). Kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla kehitystä seurattiin yhä rauhattomampina, ja erityisesti Espanjan, Irlannin, Italian, Kreikan ja Portugalin velkakestävyteen kohdistui kasvava epävarmuutta.

Kun Kreikan hallitus marraskuussa 2009 paljasti maan julkisen alijäämän olevan yli kaksi kertaa aiempaa ilmoitettua suurempi, maan julkisten velkakirjojen korko ponnahti nopeaan nousuun. Toukokuun 2010 alussa Kreikka, euroalueen hallitusjohtajat ja Kansainvälinen valuuttarahasto IMF sopivat yhteensä 110 miljardin euron lainapaketista Kreikalle. Kreikan kanssa tehtyä lainasopimusta ovat sittemmin seuranneet vastaavat lainapaketit Irlannille, Portugalille, Espanjalle ja Kyprokselle. Näillä ja muilla kriisinhallinnan toimenpiteillä rahoitusmarkkinoita on saatu ainakin väliaikaisesti vakautettua. Kriisin hintana on kuitenkin ollut heikko talouskasvu, korkea työttömyysaste ja pahentuneet sosiaaliset ongelmat, jotka koettelevat euroaluetta ja koko Euroopan vakautta vielä pitkälle tulevaisuuteen. Vaikka kriisi liittyy globaaliin finanssikriisiin ja laajempiin talouden ja valtionvelkojen ongelmiin EU:n alueella, on sitä yleisesti Suomessa ja muuallakin nimitetty eurokriisiksi (esim. Patomäki 2012; Kanninen 2014).

Eurokriisi on saanut nopeasti sekä sosiaalisia että poliittisia ulottuvuuksia. Kireät talouskuriohjelmat kriisimaissa, työmarkkinoiden pelisääntöjä muuttavat ”rakenteelliset uudistukset” sekä talouspolitiikan koordinoinnin ja valvonnan entistä vahvempi keskittäminen Euroopan komissiolle ovat esimerkkejä kriisin konkreettisista poliittisista toimenpiteistä. Kriisin pitkittyminen ja syventyminen on kuitenkin saattanut toteutetun talouspolitiikan ja euroalueen institutionaaliset rakenteet kiistanalaisiksi: toteutettua kriisipolitiikkaa vastaan on asetettu niin taloustieteellisin argumentein kuin demokratian ja sosiaalisten oikeuksien näkökulmasta (esim. Kanninen 2014). Eurokriisistä onkin muodostunut Eurooppaa voimakkaasti jakava julkinen kysymys. EU-kansalaisten kasvava epäluottamus Euroopan integraatiota ja unionia kohtaan kertoo osaltaan EU:n arvovallan kyseenalaistumisesta kriisissä (Pew Research 2013; Eurobarometri 2013).

Eurokriisi on myös ollut keskeinen kiinnostuksen kohde eurooppalaiselle uutismedialle. Kriisin mediajulkisuutta eri EU-maissa on analysoitu ja vertailtu muun muassa Oxfordin yliopiston Reuters-instituutin koordinoimassa kansainvälisessä tutkimushankkeessa ”The Euro Crisis, Media Coverage, and Perceptions of Europe within the EU” (RISJ 2013). Tämä artikkeli pohjaa hankkeen osana suomalaisista sanomalehdistä koottuun aineistoon vuosilta 2010–2012 (ks. Harjuniemi & Herkman 2013). Tässä yhteydessä syvennämme eurokriisin mediajulkisuuden tarkastelua ja pohdimme, miten suomalainen lehdistö on toiminut poliittisen julkisuuden foorumina kriisissä.

Uutismedian keskeisinä tehtävinä voidaan pitää julkisen keskustelun välittämistä ja erilaisten poliittisten vaihtoehtojen esittämistä ja avaamista yleisölle. Tätä asioiden tuomista (julkisen) poliittisen käsittelyn piiriin voidaan lähestyä politisoitumisen näkökulmasta. Tarkastelemmekin, miten suomalainen lehdistö on osallistunut eurokriisin politisoimiseen. Erityisesti käsittelemme tätä kysymystä eurokriisin julkisuutta hallitsevien lähteiden kautta hyödyntäen mediasisältöjen ja poliittisten eliittien suh-

detta tarkastelevaa tutkimusperinnettä. Mediasisältöjen ja yhteiskunnallisten eliittien suhdetta käsittelevän kriittisen tutkimuksen juuret ovat Edward S. Hermanin ja Noam Chomskyn (1988) propagandamallissa. Työmme kannalta oleellista mallissa on, että sen mukaan kaupallinen media sallii poliittiset erimielisyydet ja konfliktit vain eliittien konsensuksen rajoissa.

Propagandamalli on saanut osakseen runsaasti kritiikkiä, mutta toisaalta sen relevanssia on myös puolustettu viime vuosina (ks. esim. Comeforo 2010). Tästä perinteestä ponnistavan tutkimuksen tärkein anti työllemme on näkemys, jonka mukaan valtamedia alkaa esittää poliittisia erimielisyyksiä vasta silloin, kun jostakin aiheesta esiintyy erimielisyyksiä yhteiskunnan eliittien kesken (vrt. Bennett 1990). Työssämme tämä tarkoittaa, että tarkastelemme journalismin lähteinä toimivien yhteiskunnallisten eliittien kriisinäkemyksen suhdetta eurokriisin politisoitumiseen mediajulkisuudessa. Viitekehys, jossa politisoitumista tarkastellaan yhteiskunnallisten eliittien keskinäisen saman- tai erimielisyyden kautta, auttaa ymmärtämään sitä, millä tavoin mahdolliset lähteiden väliset ristiriidat ovat heijastuneet tai olleet heijastumatta kriisin mediajulkisuuteen.

Tarkempia lehtiaineistolle esittämiämme kysymyksiä ovat:

1. Millaisia näkemyksiä ja tulkintoja suomalainen lehdistö esittää eurokriisin syistä ja ratkaisuista, ja ovatko jotkut näkemykset olleet hallitsevassa asemassa?
2. Ketkä pääsevät ääneen eurokriisijulkisuudessa, ja millaisia tulkintoja kriisistä eri lähteet esittävät?
3. Millaisia eroja suomalaisten lehtien välillä on kriisin politisoimisessa?

EU-journalismi ja politisoituminen

Jotta kiistanalaisista asioista voidaan sopia tai päättää, ne pitää tuoda poliittisen toiminnan piiriin, ”politisoida”. Kari Palonen (2003, 182–183) määrittelee politisoitumisen nimenomaan prosessiksi, jossa jostakin asiasta tulee poliittinen kysymys. Asian politisoimisessa voi olla kyse siitä, että esitetään uusia poliittisia toimintatapoja tai vaihtoehtoja, tai siitä, että niitä vastustetaan. Politisoitumisen kannalta olennaista on se, että asia tunnistetaan tai nimetään poliittiseksi. Palosen (emt., 177) mukaan politisoimista ei kannata sekoittaa ”politikointiin”, joka on poliitikkojen usein käyttämä haukkumasana ja viittaa sellaiseen poliittiseen esiintymiseen, jossa lipevästi tai vääristellen tavoitellaan omien intressien ajamista. Politikointi on poliittista pelaamista, politisointi taas on poliittisen toiminnan ydinajatus. (Ks. myös Reunanen 2003, 21–22.)

Tarkemmin politisoituminen on liitetty siihen, että päätöksenteon erimielisyys ja kiistat erilaisten näkemysten välillä lisääntyvät (Hooghe & Marks 2012). Kysymys siis politisoituu sitä enemmän, mitä kiivaampaa väittelyä sen eri ratkaisuista käydään. Jos taas asiasta ollaan hyvin samanmielisiä tai poliittinen päätöksenteko sujuu ilman kiistoja, aihe on niukasti politisoitunut. Tässä artikkelissa ymmärrämme politisoitumisen ennen kaikkea prosessiksi, jonka myötä tietyn kysymyksen – tässä tapauksessa euro-

kriisiin – ympärillä koetaan kiihtyvää mielipiteiden, intressien ja arvojen polarisoitumista (vrt. De Wilde 2012, 1076).

Monien tutkijoiden mielestä julkisuudella on asioiden politisoitumisessa keskeinen rooli (esim. Luhtakallio 2010; Hooghe & Marks 2012; Statham & Trenz 2013). Politisoitumisen taustalla on yleensä jokin konflikti tai intressiritiriita, mutta siitä tulee poliittinen kysymys vasta kun sen yhteinen merkitys tunnustetaan. Jotta tällainen tunnustaminen olisi mahdollista, tarvitaan julkista keskustelua. Eeva Luhtakallio (2010, 27) määrittelee politisoitumisen ideaalisesti prosessiksi, joka demokraattisissa järjestelmissä edellyttää myös kansalaisten julkista osallistumista.

Journalismilla on keskeinen rooli yhteiskunnallisten kysymysten julkisessa politisoimisessa. Vaikka ei hyväksyttäisi äärimmäisiä väitteitä nykypolitiikan medioitumisesta – sitä, että media määrittää politiikan asialistan ja toimintakulttuurin (vrt. Meyer 2002; Strömbäck 2008; Lundby 2009) – median roolia poliittisten kysymysten esiin nostajana ja esittäjänä ei voi väheksyä (Herkman 2011, 68–69). Ihmiset tarvitsevat uutismediaa saadakseen tietoa poliittisista prosesseista, ja politiikka tarvitsee tiedotusvälineitä säilyttääkseen julkisen oikeutuksensa kansalaisten silmissä. Poliitiikan toimijat ovat riippuvaisia mediajulkisuudesta, sillä sen avulla he voivat saada vastakäikua poliittisille näkemyksilleen ja vaikuttaa (Koopmans & Statham 2010, 45). Euroopan yhdentymisen, EU:n päätöksenteon ja eurokriisin kaltaisten aiheiden yhteydessä median ja journalismin merkitys julkisen keskustelun ja politisoitumisen foorumina korostuu. Ilman mediaa Eurooppaa koskevat asiat jäisivät etäisiksi ja abstrakteiksi: kansalaiset tuskin voisivat niistä edes tietää saati keskustella.

Yhteisten asioiden nostamista julkiseen tietoisuuteen voidaan jo itsessään pitää tärkeänä askeleena niiden tuomisessa poliittisten kamppailujen kohteeksi. Sen lisäksi uutisjournalismilla on keskeinen rooli osana julkisuudessa käytäviä määrittelykamppailuja. Journalismi voikin paitsi politisoida myös epäpolitisoida yhteiskunnallisia kysymyksiä. Politisoitumisteorian mukaisesti uutismedia voi edistää asioiden politisoitumista päästämällä julkisuuteen monipuolisesti yhteiskunnallisia toimijoita ja antamalla näin erilaisille tahoille julkista määrittelyvaltaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin. Vastaavasti journalismi voi ”epäpolitisoida” julkisia aiheita esittämällä niitä jatkuvasti samasta näkökulmasta ja marginalisoimalla vaihtoehtoiset tulkinnot sekä suosimalla tiettyjä lähteitä ja sulkemalla muut toimijat julkisuuden ulkopuolelle.

Uutisjournalismi välittää ja rakentaa eurooppalaista julkisuutta monin tavoin. Suuri osa EU-journalismista on raportoivaa rutiinijournalismia, jossa EU-kansalaisille kerrotaan eurooppalaisten eliittien yhteisistä päätöksistä. Journalismi toimii myös kansallistavana suodattimena, kun se kotouttaa eurooppalaisia aiheita omille, kansallisille yleisöilleen (Heikkilä & Kunelius 2008; Preston 2009, 150–151). EU-asiat ovat monella tapaa hankalia journalisteille. Unionissa vallankäyttö ei henkilöidy eikä jäsenynty selkeään hallitus–oppositio-asetelmaan samaan tapaan kuin kansallisessa politiikassa, minkä vuoksi EU-politiikka näyttyy journalistisilla kriteereillä usein vähemmän kiinnostavana kuin kansalliset asiat (Mörä 2008, 107–108; Preston 2009, 154–158). Lisäksi EU:n päätöksentekojärjestelmä koetaan monimutkaiseksi. Olivier Baisnéen (2000) mukaan Brysseliin saapuvilta toimittajilta ja kirjeenvaihtajilta menee kokonainen vuosi, ennen

kuin he ovat selvillä EU:n päätöksentekojärjestelmän kiemuroista. Siinä ajassa toimittajista myös tulee elimellinen osa unionin koneistoa, eivätkä he enää kykene tai halua politisoida päätöksentekoprosesseja. EU-journalismi tyipyy näin ollen helposti EU-tiedottamiseksi ja päätöksentekoprosessien tekniseksi raportoinniksi.

Eurooppalainen lehdistö ei kuitenkaan vain välitä Euroopan unionia koskevaa keskustelua vaan osallistuu myös aktiivisesti julkisen mielipiteen muokkaamiseen. Laatu-lehdistö on perinteisesti suosinut Euroopan integraatiota ja ollut EU-myönteinen (Trenz 2007). Myös Suomessa toimittajat ovat olleet selvästi myönteisempiä Euroopan yhdentymistä kohtaan kuin kansalaiset keskimäärin (Mörä 1999). Samalla EU-journalismi on perinteisesti myötäillyt eliittien linjaa (Kivikuru 1996). Suomalaisessa valtamediassa EU:n kriitikkoja on kuvattu vähättelevillä metaforilla ja halventavilla ilmauksilla, jotka tekevät euroskeptisyydestä jopa naurettavaa (Hellsten 1997, 122; Vallaste 2013, 74–76, 92–96).

Euroopan unionin julkisen politisoitumisen on kuitenkin katsottu lisääntyneen erityisesti unionin perustuslakiin liittyneiden kansanäänestysten myötä: eurooppalainen päätöksenteko on yhä useammin näkyvissä julkisuudessa ja sitä haastetaan kansallisista näkökulmista (Statham & Trenz 2013). Myös eurokriisin voi katsoa viritäneen EU-journalismia aivan uudella tavalla. Kriisistä on tullut yhteinen eurooppalainen uutisaihe, joka on vakiintunut myös suomalaisen sanomalehdistön kestoaiheeksi (Harjunemi & Herkman 2013). Keskeiset eurooppalaiset päättäjät ovat nousseet kriisissä näkyvään asemaan päätöksentekijöinä ja päätösten oikeuttajina, ja heidän kauttaan journalistit ovat voineet henkilöidä EU-politiikkaa (ks. emt., 24–26).

Julkinen keskustelu Euroopasta on kriisin pitkittymisen ja syvenemisen myötä levinnyt päätöksentekoeliittien keskuudesta myös kansalaisyhteiskuntaan. Samalla eurooppalainen talouspolitiikka on noussut keskusteluun tavalla, joka rikkoo euroeliitin ja EU-journalismin konsensusta. Eurokriisin yhteydessä kansalaisten vastustus, kansallinen populismi ja taloustieteellinen kritiikki kasvavat ja yksimielisyys eurooppalaisesta integraatiosta ja talouspolitiikasta vähenee (Ojala 2013). Tässä tilanteessa kysymme, miten suomalainen lehdistö on onnistunut eurooppalaisen poliittisen kamppailun ja poliittisten vaihtoehtojen välittämisessä. Toisin sanoen: miten lehdistö toimii eurokriisin politisoitumisen foorumina?

Tukeudumme työssämme mediasisältöjen ja poliittisten eliittien suhdetta tarkastelemaan tutkimusperinteeseen, jonka mukaan kaupallisen median rohkaisema ja sallima poliittinen debatti on tiiviisti kytköksissä mediajulkisuudessa esiintyviin ja sitä hallitseviin lähteisiin. Esimerkiksi Hermanin ja Chomskyn (1988) esittämän propagandamallin mukaan kaupallinen media toimii rakenteellisten ominaisuuksiensa vuoksi yhteiskunnan eliittien äänitorvena. Näkemyksen mukaan yhteiskunnallisen kysymyksen politisoituminen kaupallisessa mediassa edellyttää yleensä mediajulkisuutta hallitsevien eliittilähteiden keskinäisen konsensuksen rakoilemista ja eliittien välistä erimielisyyttä.

Propagandamalli on ollut sittemmin ankaran kritiikin kohde. Sitä on kritisoitu muun muassa reduktionismista sekä journalistien ja toisaalta yleisöjen aktiivisen toimijuuden sivuuttamisesta (ks. Comeforo 2010, 222). Malli on myös varsin yhdysvaltalaisve-toinen, ja siinä esitetty kritiikki on vaikea empiirisesti todentaa (ks. Herkman 2005,

40–41). Toisaalta mallia on puolustettu toteamalle, että kritiikistä huolimatta se onnistuu valottamaan sitä, kuinka eliittinäkemykset hallitsevat mediasisältöjä ja miten politisoitumisen mahdollisuudet ovat kytköksissä eliittikonsensuksen rakoilemiseen ja eliittien välisiin mielipide-eroihin (Comeforo 2010, 224). Meidän työmme kannalta on kiinnostavaa, miten median lähdekäytännöt vaikuttavat mediasisältöihin, julkiseen debattiin ja eurokriisin politisoitumisen mahdollisuuksiin. Tiukkojen aikataulujen ja kaupallisten paineiden puristuksissa toimivat journalistit joutuvat tukeutumaan ja luottamaan ”uskottaviksi” miellettyihin virallisiin lähteisiin, jotka ovat helposti saatavissa ja hyvin resursoituja vastaamaan toimittajille. Tutkimuksen kannalta on kiinnostavaa, mikä on julkisuutta hallitsevien lähteiden näkemysten ja eurokriisin mediajulkisuudessa tapahtuvan politisoitumisen yhteys.

Aineisto ja menetelmät

Tutkimuksemme on osa kansainvälistä tutkimusprojektia ”The Euro Crisis, Media Coverage, and Perceptions of Europe within the EU”, jossa on vertailtu eurokriisin mediajulkisuutta kymmenen EU-maan lehdissä vuosina 2010–2012 (ks. RISJ 2013). Vertailuhankkeen aineistot koostuvat kunkin maan liberaalissa ja konservatiivisessa sanomalehdessä, iltapäivälehdessä sekä johtavassa talouslehdessä julkaistuista, eurokriisiin liittyvistä journalistisista artikkeleista. Suomen aineisto koottiin *Helsingin Sanomista*, *Kauppalehdestä*, *Ilta-Sanomista* sekä *Kalevasta* (ks. Harjuniemi & Herkman 2013).

Analyysiin otettiin mukaan vain selvästi eurokriisiin liittyvät jutut. Jutut kerättiin yllä mainituista lehdistä yhdentoista otosperiodin ajalta vuosina 2010–2012. Aineiston periodisointi liittyi pääosin erilaisiin EU:n institutionaalisiin toimiin kriisin hoidossa. Jokainen otosjakso rakentui tietyn tapahtuman tai päätöksen ympärille ja kattoi keskimäärin viikon ennen tapahtumaa ja viikon tapahtuman jälkeen. Esimerkiksi ensimmäinen otosjakso liittyi helmikuussa 2010 pidettyyn EU:n huippukokoukseen, jonka aiheena olivat EU-maiden ja IMF:n roolit rahoituskriisin hoidossa (aineiston periodisoinnista tarkemmin, ks. Harjuniemi & Herkman 2013, 13). On huomattava, että tutkimus ei kata kesän 2012 jälkeen eurokriisiä käsitelleitä lehtijuttuja. Esimerkiksi Suomessa taloudellinen kriisi on sen jälkeen merkittävästi syventynyt.

Kaikkiaan Suomen aineisto koostui 971 jutusta, joista 312 julkaistiin *Helsingin Sanomissa*, 309 *Kauppalehdessä*, 228 *Kalevassa* ja 122 *Ilta-Sanomissa*. Miltei 60 prosenttia Suomen aineiston jutuista oli uutisia. Toiseksi suosituimmat genret olivat pääkirjoitukset sekä kommentit ja mielipidekirjoitukset noin 13 prosentin osuuksillaan. Aineistoon ei otettu mukaan yleisönosastokirjoituksia. (Harjuniemi & Herkman 2013, 15–16.) Määrällisen analyysin tarpeisiin artikkeleista koodattiin muun muassa jutun aihe, koko, lajityyppi, osasto, kirjoittaja ja viisi ensimmäistä jutussa lainattua lähdeettä. Lisäksi kustakin jutusta koodattiin siinä korostuneita tulkintoja eurokriisistä: miten juttu esitti kriisin pääasiallisen syyn ja tarvittavat keinot kriisin ratkaisemiseksi, minkä tahojen siinä esitettiin eniten kärsivän tai hyötyvän kriisistä, ja esittikö juttu eurokriisin ensisijassa kotimaata, ulkomaata vai koko euroaluetta tai Eurooppaa koskevana kriisinä?

(Tarkemmin koodausrungosta Harjuniemi & Herkman 2013, 63–84.) Suomen aineiston koodasi kaksi tutkimusavustajaa tammi-huhtikuussa 2013. Holstin testin mukaan koodauksen kokonaisluotettavuus oli 0,78.

Tässä artikkelissa analysoimme erityisesti suomalaislehtien esityksiä kriisin syistä ja ratkaisukeinoista sekä niiden lähdekäytäntöjä. Analyysin tavoitteena on pohtia, mitä kriisin esittämistavat ja lähteiden valinta osoittavat suomalaisen lehdistön roolia eurokriisin politisoimisessa. Pääasiallinen tutkimusmenetelmä on määrällinen sisällönanalyysi. Lisäksi olemme määrällisen analyysin perusteella poimineet aineistosta yksittäisiä juttuja tarkemman laadullisen lähiluvun kohteeksi. Lähiluvun avulla valaisemme määrällisen analyysin esille nostamien painotusten erityispiirteitä.

Politisoitumisen näkökulmasta on merkityksellistä, että eurokriisiä on suomalaisessa lehdistössä käsitelty pääosin lehtien taloussivuilla ja -osastoilla (ks. Harjuniemi & Herkman 2013, 17). Talousjournalismiin keskittyvässä *Kauppaliedessä* tämä on ymmärrettävää, mutta myös yleisanomalehdissä yhteensä noin 40 prosenttia jutuista julkaistiin lehtien talousosastoilla. Erityisen vahvana talouspainotus näkyi *Helsingin Sanomissa*, jossa yli 60 prosenttia kriisijutuista sijoittui lehden talousosastolle. Taloussivujen hallitsevuutta kriisiuutisoinnissa voidaan pitää siinä mielessä yllättävänä, että suuri osa aineistosta ajoitettiin nimenomaan EU-huippukokousten ja muiden poliittisiksi miellettyjen tapahtumien, päätösten ja julkilausumien yhteyteen. Kriisiä jäsennettiin journalismin lajityypin ja lehden osaston perusteella nimenomaan talouskriisinä – eikä esimerkiksi kotimaisena, ulkomaisena, poliittisena tai sosiaalisena kriisinä.

Talousjournalismi on perinteisesti mielletty epäpolitisovana näkökulmana ja diskurssina: talous esitetään siinä tyypillisesti omalakisena yhteiskunnallisen toiminnan kenttänä, jolla ”markkinat” asettavat päätöksille objektiivisen arviointimittarin ja poliittiset vaihtoehdot katoavat (Hujanen 1990; Kantola 2006; Simola & Reunanen 2010, 181–184). Finanssikriisi ja sitä seurannut eurokriisi ovat kuitenkin saattaneet kyseenalaisiksi monia talouden ”lainalaisuuksia”, ja samalla harjoitettua talouspolitiikkaa on arvosteltu monella tavalla. Kiistaa on käyty esimerkiksi EKP:n rahapolitiikan toimivuudesta ennen kriisiä ja sen aikana, finanssipolitiikan valinnoista vyönkiristyksen ja elvytyksen välillä sekä euroalueen pankkeja pystyessä pitäneiden julkisten apupakettien mielekkyydestä suoranaisten velkojen mitätöinnin sijaan (Ahokas & Holappa 2010; Boxberg 2013; Heiskanen 2012; Kanninen 2014; Taloussanomien 2012; Yle 2011).

Talous on siis kriisissä politisoitunut. Euroalueen keskeisten päätöksentekijöiden vastainen kritiikki on voimistunut, ja niin poliitikkojen, asiantuntijoiden kuin kansalaistenkin taholta on esitetty vaatimuksia eurooppalaisen talouspolitiikan suunnanmuutoksesta. Analyysimme lähtökohtana on, että suomalaiset sanomalehdet ovat voineet edistää eurokriisin julkista politisoitumista yhtäältä tuomalla esiin erilaisia tulkintoja kriisistä ja talouspoliittisia vaihtoehtoja kriisin ratkaisemiseksi ja toisaalta päästämällä erilaisia toimijoita julkisuuteen määrittelemään eurokriisiä ja sen edellyttämiä toimenpiteitä. Analyysimme kohdistuukin paitsi siihen, miten lehtijutuissa esitetään kriisin taustoja ja kriisin edellyttämiä toimenpiteitä, myös siihen, ketkä toimijat saavat tilaa eurokriisistä käytävässä määrittelykamppailussa ja ketkä tätä kamppailua hallitsevat.

Vaihtoehdot kateissa kriisiä tulkittaessa

Aineistomme perusteella suomalainen eurokriisijournalismi on esittänyt varsin harvoin suoria tulkintoja siitä, mistä kriisi johtuu: vain vajaassa kolmanneksessa (31 prosentissa) 971 koodatusta jutusta oli mahdollista luokitella esityksiä kriisin perimmäisistä aiheuttajista (ks. Harjuniemi & Herkman 2013, 31). Erityisen vähäistä kriisin taustojen analyysi oli päivittäisessä uutisjournalismissa. Sen sijaan joka toisessa pääkirjoituksessa ja 58 prosentissa kaikista kolumneista ja vieraskynäkirjoituksista esitettiin jonkinlainen tulkinta eurokriisin pääasiallisesta aiheuttajasta. Pääkirjoitukset ja kolumnit edustavat lehdissä kantaaottavia juttutyyppejä, kun taas uutisissa ilmiöitä ja tapahtumia kuvataan usein neutraalimmin (vrt. Hatakka 2012, 296). Tämä viittaa siihen, että kriisin syytä käsiteltiin lehdistössä enemmän arvostelmien kuin analyttisen taustoituksen yhteydessä ja siten asiaa poliittisoiden.

Yleisin suomalaisessa eurokriisijournalismissa esiintyvä tulkinta kriisiin johtaneista syistä liittyi euromaiden kansalliseen talous- ja sosiaalipolitiikkaan. Tällöin viitattiin erityisesti euroalueen maiden julkiseen velkaantumiseen ja velkaongelmista kärsivien maiden liialliseen lainanottoon mutta myös liian suureen julkiseen sektoriin ja sosiaalietuisuuksien tasoon (ks. Harjuniemi & Herkman 2013, 31–33). Tulkinta kriisistä nimenomaan julkisen sektorin ”ylivelkaantumisenä” näyttää vakiintuneen rutiininomaiseksi journalistiseksi tavaksi kehystää eurokriisi. Siihen päätyi lähes joka toinen (45 prosenttia) niistä lehtijutuista, joissa syytä kriisiin ylipäänsä esitettiin (n=300). Eurokriisin tulkitsemisesta valtioiden liiallisena velanottona on muotoutunut argumentti, jota ei yleensä tarvitse perustella, kuten oheinen lainaus *Helsingin Sanomien* uutisesta osoittaa:

EU:n huippukokouksen päätökset eivät riitä ratkaisemaan euromaiden sekä Yhdysvaltojen ja Japanin pääongelmaa, ylivelkaantumista, arvioi Teknologiateollisuus ry:n pääekonomisti Jukka Palokangas. (HS 28.10.2011)

Julkisen sektorin ylivelkaantumiselle vaihtoehtoisista tulkinnoista suosituin oli näkemys, jonka mukaan kriisin taustalla ovat euroalueen sisäsyntyiset rakenteelliset ongelmat. Tässä tulkinnassa kriisin syy löytyy eurojärjestelmän rakenteesta, joka tuo keskenään liian erilaiset jäsenmaat yhden ja yhteisen rahapolitiikan piiriin ja on omiaan aiheuttamaan kasvavia epätasapainoja. Tämän suuntainen päättely korostui 17 prosentissa eurokriisin syytä esittäneistä artikkeleista (n=300), kuten oheisessa *Helsingin Sanomien* uutisessa, jossa siteerataan ekonomisti Bernard Connollyn näkemyksiä:

Kriisin siemenet kylvettiin samalla hetkellä, kun käytännössä kaikki eteläiset euromaat liitettiin rahaliittoon voimakkaasti yliarvostetulla valuuttakurssilla. Saksa sitä vastoin siirtyi euroon hyvin edullisella valuuttakurssilla. (HS 18.2.2010)

Kolmanneksi suosituin selitysmalli kriisin taustalla olivat pankki- ja rahoitussektorilla tehdyt virheet. Tällöin viitattiin esimerkiksi pankkisektorin heikkoon valvontaan, pankkien löysään luotonantoon tai pankkien ja sijoittajien harjoittamaan, euroaluetta

tai yksittäistä velkaongelmaista maata horjuttavaan spekulatioon. Rahoitussektorin toiminta esitettiin pääsyynä eurokriisiin 14 prosentissa kriisin taustoja tulkinneista jutuista (n=300).

Vaikka julkisen sektorin ylivelkaantuminen holtittoman talous- ja sosiaalipolitiikan seurauksena osoittautui selvästi yleisimmäksi tavaksi tulkita kriisin taustoja, suomalaislehtien tavoissa kuvata kriisin syitä oli myös selviä painotuseroja (ks. Harjuniemi & Herkman 2013, 34). Euromaiden velkaantuminen korostui kriisin ensisijaisena syynä erityisesti *Helsingin Sanomissa*. *Kaleva* nosti jonkin verran *Helsingin Sanomia* enemmän esiin ylivelkaantumiselle vaihtoehtoisia tulkintoja, mutta merkittävimmät poikkeamat yleislinjasta löytyivät tutkimuksen talous- ja iltapäivälehdessä. *Kauppalehdessä* annettiin huomattavasti muita lehtiä enemmän tilaa pankkien toimintaan ja rahoitusmarkkinoiden ongelmiin liittyville tulkinnoille, mikä selittyy lehden erikoistumisalalla. *Iltasanomissa* ei sen sijaan käsitelty niinkään pankkisektoria, mutta lehden eurokriittisemmästä linjasta vihjasi muita lehtiä suhteellisesti yleisempi euron rakenteellisten ongelmien tai ”valuviikojen” käsittely, kuten oheisessa juttuesimerkissä, jossa siteerataan eurokriittistä Paavo Väyrystä:

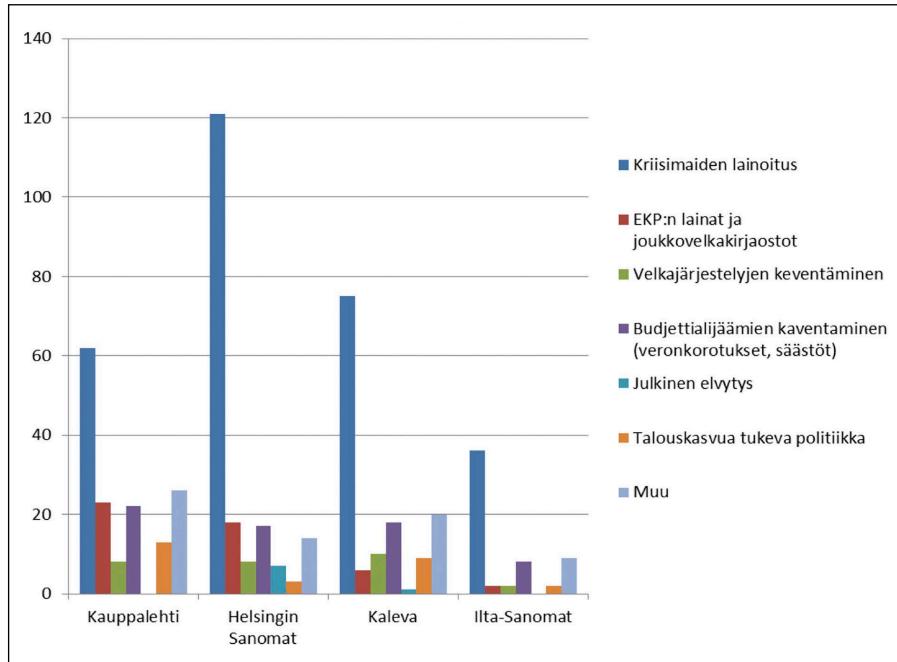
Mutta kun Suomi insistoi (vaati), siis Lipponen ja Niinistö, että meidän pitää mennä mukaan ensimmäisten joukossa Euroopan ytimeen, niin tehtiin tämä laaja euroalue, jonka ongelmana on se, että siinä on liian erilaisia kansantalouksia. Ja tästähän tämä euroalueen velkakriisi johtuu, Väyrynen sanoi ja täydensi: - Ei tämä euro mikään menestystarina ole. (IS 17.11.2011)

Kriisiin johtaneiden syiden tulkitsemisen lisäksi eurokriisin julkisessa politisoinnissa ovat keskeisiä oletukset ja vaatimukset kriisin ratkaisemisen ja euroalueen eheyttämisen edellyttämistä toimenpiteistä. Luokittelurungossa kriisin edellyttämät toimenpiteet oli jaettu lyhyen ja pitkän aikavälin ratkaisuihin, joten jokaisesta lehti-jutusta oli mahdollista koodata kaksi siinä esiintynyttä pääasiallista toimenpide-esitystä (ks. Harjuniemi & Herkman 2013, 71–72). Välittöminä kriisin edellyttämien toimenpiteinä saatettiin esittää esimerkiksi maksuvaikeuksiin ajautuneiden euromaiden lainoittamista tukipaketein ja niihin liitettyjä kansantalouden vyönkiristysohjelmia budjettialijäämien kaventamiseksi. Vaihtoehtoisina toimenpiteinä voitiin vaatia esimerkiksi kriisimaiden velkaehtojen keventämistä, julkista elvytystä euroalueella tai sitä, että EKP myöntäisi euroalueen pankeille edullista lainoitusta tai ryhtyisi tukemaan kriisimaita joukkovelkakirjaostoin. Pidemmän aikavälin ratkaisuille tarkoitettiin luokittelurungossa keinoja, joiden tähtäin ei ole niinkään akuutin kriisin taittamisessa kuin euroalueen epätasapainojen korjaamisen edellyttämässä rakenteellisissa uudistuksissa. Tällöin vaihtoehtoja olivat muun muassa EU:n keskitetyn budjettivallan lisääminen, velkaongelmaisten maiden rakenteelliset uudistukset tai euroalueen hajottaminen tai pilkkominen.

Kriisin edellyttämiä välittömiä toimenpiteitä esitettiin lehdistössä selvästi useammin kuin varsinaisia syitä kriisiin: jokin lyhyen aikavälin ratkaisumalli kriisin taittamiseksi esitettiin 550 jutussa eli noin 57 prosentissa kaikista 971 koodatuista artik-

keleista. Sen sijaan eurokriisin edellyttämiä rakenteellisempia, pidemmän aikavälin toimenpiteitä lehdet esittivät yhtä usein kuin syitä eurokriisiin eli yhteensä 303 artikkelissa (31 %). Kokonaisuutena lehdistössä keskityttiin siis huomattavasti useammin kuvaamaan ja tulkitsemaan kriisin edellyttämää välitöntä toimintaa kuin pohtimaan kriisin taustoja tai kriisin ratkaisutapoja laajemmassa kuvassa.

Kuvio 1. Lyhyen aikavälin ratkaisuehdotukset aineistossa (n=550)

Määrällisen analyysin perusteella kriisimaiden lainoitus ja yönkiristystoimenpiteet esitettiin eurokriisin edellyttämänä välittöminä toimenpiteinä selvästi useimmin (ks. kuvio 1). Ne hallitsivat kaikkia lehtiä ja kahta kolmasosaa jutuista, joissa jonkinlainen eurokriisin hallintakeino ylipäänsä esitettiin. Erityisesti EU:n päätöksentekopöydissä istuva poliittinen eliitti puolusti julkisuudessa toistuvasti tukipakettien tärkeyttä – ei yksin apua tarvitsevien maiden vaan myös Suomen ja koko Euroopan kannalta:

Katainen vakuutti hallituksen punninneen perusteellisesti sitä, mikä on suomalaisen veronmaksajan etu. Huolena oli se, että Kreikan suistuminen selvitystilaan olisi lisännyt uuden taantumman riskiä Euroopassa. ”Se on laina tai lama”, Katainen lainasi arvostamansa ministeriön virkamiehen sanoja. (HS 4.5.2010)

Tukipaketti- ja yönkiristystylinjalle vaihtoehtoiset esitykset kriisin ratkaisemiseksi jäivät suomalaislehdissä marginaaliin. Aloitteet esimerkiksi EKP:n toimenpiteistä, kuten pankkien lainoittamisesta, kriisimaiden joukkovelkakirjaostoista ja niiden lai-

nakoron asettamisesta hallittavalle tasolle, pääsivät esiin kriisin pääasiallisena ratkaisutapana vain joka kymmenennessä jutussa, joissa lyhyen aikavälin toimenpiteitä esitettiin. Vaatimukset julkisten velkojen leikkaamisesta ja julkisesta elvytyksestä talouskasvun tukemiseksi saivat lehdistössä tilaa vielä vähemmän. (Harjuniemi & Herkman 2013, 41–42.) Yksiäänisyys välittömiä kriisitoimenpiteitä esitettäessä hallitsi kaikkia analysoituja lehtiä mutta oli erityisen vahvoilla *Helsingin Sanomissa*. *Kauppalehdessä* muunlaisille ratkaisutavoille löytyi suhteellisesti eniten tilaa.

Lehdistön yksiäänisyys kriisin tulkinnassa jatkui osittain myös euroalueen vakauttamisen edellyttämien pidemmän aikavälin toimenpiteiden kohdalla (n=303). Velkaongelmiin ajautuneissa maissa toteutettavat rakenteelliset uudistukset oli yksittäisistä toimenpidevaatimuksista yleisin. Ne esiintyivät pääasiallisena ratkaisuna lähes joka kolmannessa pidemmän aikavälin toimenpiteitä käsitelleistä jutuista. Liki yhtä usein esitettiin EU:n budjettivallan lisäämistä suhteessa jäsenmaihiin, kuten oheisessa *Helsingin Sanomien* pääkirjoitustoimittaja Paavo Raution analyysissa:

Jos rahamarkkinoille palautettiin uskottavuutta sääntelyä ja valvontaa uusimalla, eurojärjestelmässä se on mahdollista kasvattamalla komission roolia valvojana ja jäsenmaiden talouspolitiikan yhtenäistäjänä. Kreikan talouspolitiikan siirto komission valvontaan auttaa uskottavuuden palautuksessa lyhyellä aikavälillä. Roolin kasvattaminen on paikallaan myös pitkällä aikavälillä, sillä viime vuosien kehitys on tehnyt selväksi, että euroalue tarvitsee unilukkaria. (HS 17.2.2010)

Verrattuna rakenneuudistuksiin ja talouspoliittisen vallan keskittämiseen suomalaislehdet eivät juuri antaneet tilaa vaatimuksille koko valuutta-alueen lakkauttamisesta tai yksittäisen maan eroamisesta eurosta. Pidemmän aikavälin toimenpiteistä keskusteltaessa lehdistön yksiäänisyys kuitenkin jossain määrin mureni ja erilaisia vaihtoehtoja esiintyi enemmän kuin välittömien kriisitoimenpiteiden kohdalla. Erityisesti *Kauppalehti* nosti julkisuuteen erilaisia toimenpide-ehdotuksia euroalueen yhteisten joukkovelkakirjojen eli eurobondien käyttöönotosta pankkiunionin rakentamiseen ja EKP:n tehtävien lisäämiseen. (Ks. Harjuniemi & Herkman 2013, 43.) *Kauppalehdessä* ja *Ilta-Sanomissa* kriisimaiden eroaminen tai erottaminen eurosta oli myös näkyvämmän esillä kuin *Helsingin Sanomissa* ja *Kalevassa*.

Kokonaisuutena julkisuudessa hallitsevat tulkinnat kriisin syistä ja ratkaisuista tukivat pitkälti eurooppalaisten päättäjien valitsemaa talouspoliittista linjaa, joka on keskittynyt yhtäältä rahoittamaan maksuvaikeuksiin ajautuneita valtioita niin sanotuina tukipaketein ja toisaalta supistamaan julkisen sektorin alijäämiä erilaisin rakenneuudistuksin ja vyönkiristystoimenpitein. Valitulle linjalle vaihtoehtoisten ratkaisumallien esittäminen jäi lehdistössä hyvin vähälle huomiolle. Tulosta ei voi pitää yllättävänä, sillä valtamedia tukee Suomessa usein poliittisen eliitin näkemyksiä. Erityisesti *Helsingin Sanomissa* konsensuksen rakentaminen ”kansallisen edun nimissä” on ollut keskeinen linjaus, joka on saanut lehden tukemaan virallisen Suomen politiikkaa (esim. Lounasmeri 2010).

Eliittivetoista kriisijulkisuutta

Erilaisten tulkintojen ja poliittisten vaihtoehtojen esittämisen lisäksi journalismi voi edistää yhteiskunnallisten kysymysten politisoitumista välittämällä niistä käytävää julkista keskustelua. Pääsy mediajulkisuuteen lisää toimijoiden julkista määrittelyvaltaa. Utismediassa toistuvasti ääneen pääsevät tahot pystyvät journalismin välityksellä paitsi rakentamaan kannatusta haluamalleen politiikalle myös rajaamaan keskustelun ulkopuolelle poliittisia vaihtoehtoja. Ottamalla keskusteluun mukaan erilaisia toimijoita journalismi voi vastaavasti tuoda kokonaan uusia asioita, näkökulmia ja vaatimuksia poliittisen käsittelyn piiriin ja avartaa siten poliittisen päätöksenteon kenttää. Lehtien ja journalistien lähdevalinnoilla on siksi suuri merkitys yhteiskunnallisten kysymysten julkisessa politisoitumisessa.

Taulukko 1. Lähderyhmien esiintyminen aineistossa

Lähderyhmä	Esiintyy viiden suosituimman lähteen joukossa	Esiintyy ensimmäisenä lähteenä (osuus kaikista)
1. Eurooppalainen päätöksentekoelekti	812	384 (40 %)
2. Talouden asiantuntijat	364	190 (20 %)
3. Kansallinen poliittinen eliitti	192	59 (6 %)
4. Kansalaisyhteiskunnan toimijat	157	64 (7 %)
5. Muut	207	91 (9 %)
6. Ei lainattuja lähteitä	183	183 (19 %)

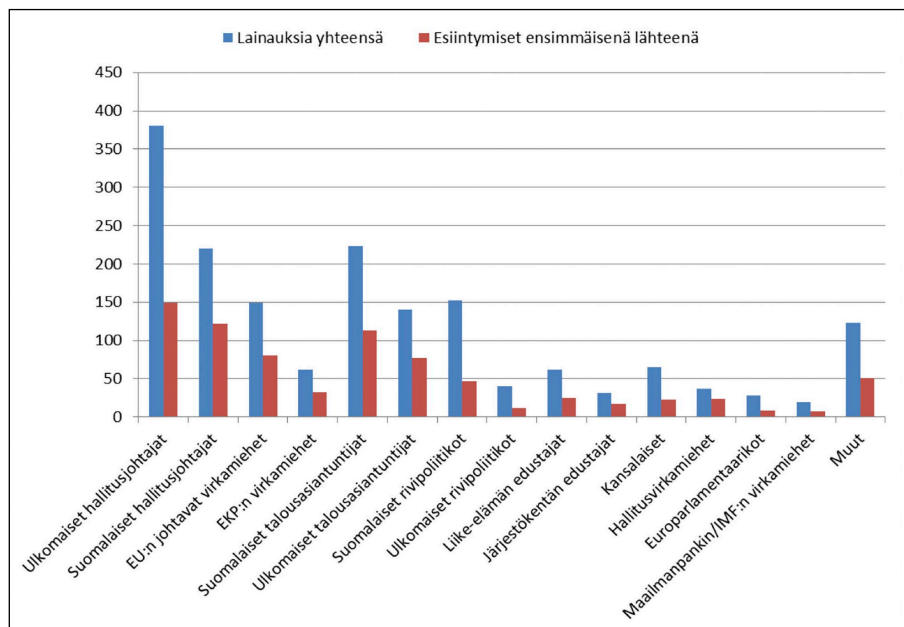
Suomalaislehdet pääsivät eurokriisin julkisuudessa 2010–2012 ääneen ennen muuta Euroopan ja Suomen hallitusjohtajia, EU:n virkamiehiä ja talousasiantuntijoita (ks. kuvio 2). Kansallisen tason poliitikot, europarlamentaarikot ja kansalaisyhteiskunnan edustajat saivat tilaa huomattavasti vähemmän. Tarkemman analyysin pohjaksi jaottelimme lähteet viiteen kategoriaan: 1) eurooppalaiseen päätöksentekoelektiin, 2) talouden asiantuntijoihin, 3) kansalliseen poliittiseen eliittiin, 4) kansalaisyhteiskunnan toimijoihin ja 5) muihin, edellä mainittuihin kategorioihin sopimattomiin lähteisiin (ks. taulukko 1). Lisäksi erityisesti kirjoittajalähtöisissä jutuissa, kuten kolumneissa, mielipidekirjoituksissa ja pääkirjoituksissa, ei välttämättä käytetty selkeitä lähteitä lainkaan. Tällaisia juttuja oli koko aineistosta lähes viidesosa.

Eurooppalaiseen päätöksentekoelektiin laskettiin henkilöt, jotka ovat olleet eurokriisiin liittyvän poliittisen päätöksenteon ytimessä pääosin Euroopan neuvoston, euroryhmän tai EKP:n johtokunnan jäseninä. Tällaisia olivat EU:n jäsenmaiden pääministerit ja muut hallituksen ministerit, toimeenpanovaltaiset presidentit, EU:n johtavat virkamiehet sekä EKP:n ja kansallisten keskuspankkien johtohenkilöt (eliitin määrittelystä institutionaalisen aseman mukaan, ks. Ruostetsaari 1992, 40–42). Talouden asiantuntijoita jaottelussamme olivat EKP:n ja kansallisten keskuspankkien ulkopuoliset pankkiirit, ekonomistit ja sijoitusjohtajat. Kansalliseen poliittiseen eliittiin lukeutuivat puolestaan jäsenmaiden hallitusten ulkopuoliset puoluejohtajat ja kansanedustajat.

Kansalaisyhteiskunnan toimijoiksi luokiteltiin työmarkkinajärjestöjen edustajat, yritysten toimitusjohtajat, kansalaisjärjestöjen ja muiden yhteiskunnallisten liikkeiden edustajat ja yksittäiset kansalaiset. Kategoria ”muut” muodostui hallitusten virkamiehistä, tavallisista europarlamentaarikoista, Maailmanpankin ja Kansainvälisen valuuttarahaston virkamiehistä sekä sellaisista lähteistä, joille ei aineiston koodauksessa löytynyt luokittelurungosta nimikettä. Vaikka myös europarlamentaarikkoja ja kansainvälisten rahoituslaitosten johtajia voidaan pitää osana kansainvälistä ja eurooppalaista eliittiä, toimeenpanovallan puute eurokriisiä koskevassa päätöksenteossa erottaa heitä eurooppalaisesta päätöksentekoeleittistä.

Eurooppalainen päätöksentekoeleitti hallitsi selvästi kriisin suomalaista sanoma-lehtijulkisuutta: ryhmä esiintyi aineistomme artikkeleissa viiden ensimmäisenä lainatun lähteen joukossa yhteensä 812 kertaa. Päätöksentekoeleitin etuoikeutettu asema kriisin määrittelijänä korostuu entisestään, kun tarkastellaan ainoastaan artikkeleissa ensimmäisenä lainattua tahoja. Eurooppalainen päättäjä pääsi ensimmäisenä ääneen peräti 40 prosentissa kaikista jutuista ja joka toisessa jutussa, jossa ylipäänsä oli lainattuja lähteitä. Lehdet lainasivat ulkomaiden valtiopäämiehiä ja ministereitä jopa useammin kuin Suomen pääministeriä ja muita kotimaan ministereitä (ks. kuvio 2). Kolmanneksi yleisin eliittilähde olivat EU-komissaarit ja muut EU-virkamiehet.

Kuvio 2. Aineistossa lainatut lähteet ryhmittäin

Eurooppalaisen päätöksentekoeleittiin jälkeen toiseksi merkittävimmäksi lähde-ryhmäksi suomalaislehdissä nousivat ekonomistit, sijoitusjohtajat ja pankkiirit. Näitä talouden asiantuntijoita lainattiin jutuissa viiden ensimmäisen lähteen joukossa

yhteensä 364 kertaa ja ensimmäisinä lähteinä joka viidennessä jutussa. Eurooppalaisen päätöksentekoeeliitin ohella ekonomistit olivat siten kriisijulkisuuden rutiininomaisia lähteitä, jotka saivat runsaasti tilaa eurokriisin ja sen ratkaisujen tulkitsijoina. Kansallinen poliittinen eliitti pääsi ääneen huomattavasti eurooppalaista päätöksentekoeeliittiä ja talouden asiantuntijoita harvemmin: puoluejohtajat ja kansanedustajat esiintyivät viiden ensimmäisenä lainatun lähteen joukossa yhteensä 192 kertaa ja artikkelien ensimmäisenä lähteenä vain kuudessa prosentissa kaikista jutuista. Kansalaisyhteiskunnan toimijat saivat kriisin julkisuudessa vielä kansallisia poliitikkojakin vähemmän tilaa. Valtaosa lainatuista kansalaisyhteiskunnan toimijoista edusti joko liike-elämää tai oli yksittäinen EU-kansalainen. Järjestökenttä eli varsinainen organisoitunut kansalaisyhteiskunta loisti eurokriisin sanomalehtijulkisuudessa poissaolollaan. Esimerkiksi työmarkkinajärjestöjen edustajia lainattiin koko aineistossa ainoastaan 11 kertaa.

Eurooppalainen päätöksentekoeeliitti oli suosituin lähderyhmä kaikissa tutkituissa lehdissä (vrt. Harjuniemi & Herkman 2013, 24). Tutkimuksen yleislehdet suosivat vahvimmin johtavia päätöksentekijöitä: *Helsingin Sanomissa* 54 prosenttia ja *Kalevassa* 51 prosenttia juttujen ensimmäisistä lähteistä kuului eurooppalaiseen päätöksentekoeeliittiin. *Kaupparehdessä* ja *Ilta-Sanomissa* korostui yleislehtiä selvemmin ekonomistien rooli. Poliitiikan kansallisen kentän toimijat jäivät ohueen marginaaliin kaikkien lehtien eurokriisikirjoittelussa. *Ilta-Sanomissa* oppositiojohtaja, parlamentaarikko tai kansalaisyhteiskunnan toimija pääsi kuitenkin joka neljännessä jutussa ensimmäisenä ääneen.

Kokonaisuutena tulokset heijastelevat suomalaiselle politiikan journalismille tyypillisiä lähdekäytäntöjä (vrt. Suikkanen ym. 2012). Vastaavaa eliittivetoisuutta on havaittu monien muidenkin aiheiden yhteydessä. Eliittien on todettu hallinneen esimerkiksi globalisaatiosta käytyä mediakeskustelua (Lounasmeri 2010; Ylä-Anttila 2010), eikä EU-journalismi tee poikkeusta eliittijä suosivaan linjaan (Kivikuru 1996; Mörä 1999; Vallaste 2013). EU-julkisuuden yhteydessä on esitetty myös hypoteesi journalismin ”kaksoiseliittivetoisuudesta” (Ojala 2013). Sen mukaan uutismedia suosii EU-aiheissa ensisijaisina lähteinä eurooppalaisia vallankäyttäjiä mutta tasapainottaa tätä ”vinoutumaa” päästämällä ääneen myös kansallisen tason poliitikkoja. Kahden eliitin hallitessa EU-keskustelua kansalaisyhteiskunnan toimijoille jää vain vähän tilaa.

Eurokriisiuutisoinnin analyysi tukee kuitenkin vain osittain ajatusta EU-julkisuuden kaksoiseliittivetoisuudesta: erilaisten talusasiantuntijoiden kiilaaminen eurooppalaisten päätöksentekoeeliittien jälkeen toiseksi suosituimmaksi lähderyhmäksi heikentää kansallisten poliitikkojen määrittelyvaltaa kriisissä. Ekonomistit voidaankin mieltää talouskriisin sanomalehtijulkisuudessa poikkeuksellisen eliittien ulkopuolisenä vaikuttajaryhmänä, joka käyttää merkittävää määrittelyvaltaa ilman muodollista päätöksentekovaltaa. Samalla ekonomistien suosio lähteinä ilmentää, miten vahvasti eurokriisi on nähty kansainvälisen talouden kriisinä, jonka suhteen kansallisilla politiikan toimijoilla ei koeta olevan sen enempää päätösvaltaa kuin asiantuntemustakaan.

Journalismin ensisijaisena lähteenä eurooppalainen päätöksentekoeeliitti pääsi pitkälti määrittämään myös tulkinnat kriisin taustalla olevista syistä ja sen edellyttämistä toimenpiteistä (ks. taulukko 2). Kun eurooppalaisen päätöksentekoeeliitin edustaja esiintyi ensimmäisenä lähteenä, kriisin selittäjinä korostuivat väitteet euromaiden korkeasta

julkisen velkaantumisen asteesta ja velkaantumiseen johtaneet virheet kansallisessa talous- ja sosiaalipolitiikassa. Vastaavasti kriisin välittöminä ratkaisukeinoina esitettiin julkiseen velkaan puuttuminen velkaongelmiin ajautuneille maille laadittavien lainapakettien avulla ja ajamalla läpi erilaisia julkista sektoria kaventavia vyönkiristysohjelmia. Muita ratkaisukeinoja esitettiin alle neljäsosassa jutuista, joissa eliitti esiintyi ensimmäisenä lähteenä.

Taulukko 2. Lähderyhmien esiintyminen kriisin syiden ja ratkaisujen yhteydessä

Lähderyhmä	Kriisin tärkein syy (osuus ryhmästä)	Kriisin tärkein lyhyen aikavälin ratkaisu (osuus ryhmästä)	Kriisin tärkein pitkän aikavälin ratkaisu (osuus ryhmästä)
1. Eurooppalainen päätöksentekoelehti	Velkaantuminen (52 %)	Lainoitus ja vyönkiristys (77 %)	EU:n budjettivalta ja rakenneuudistukset (67 %)
2. Talouden asiantuntijat	Velkaantuminen (30 %)	Lainoitus ja EKP-rahoitus (62 %)	Muut ratkaisut ja euroalueen hajoaminen (63 %)
3. Kansallinen poliittinen eliitti	Velkaantuminen ja EMU:n valuviat (yhteensä 36 %)	Lainoitus ja vyönkiristys (73 %)	Muut ratkaisut ja rakenneuudistukset (67 %)
4. Kansalaisyhteiskunnan toimijat	Velkaantuminen (39 %)	Muut ratkaisut ja vyönkiristys (80 %)	Muut ratkaisut ja rakenneuudistukset (87 %)
5. Muut	Velkaantuminen (57 %)	Lainoitus ja kasvupolitiikka (66 %)	EU:n budjettivalta ja muut ratkaisut (65 %)
6. Ei lainattuja lähteitä	Velkaantuminen (44 %)	Lainoitus ja vyönkiristys (62 %)	Rakenneuudistukset ja muut ratkaisut (67 %)

Pidemmän aikavälin toimenpiteiden kohdalla esitykset keskittyivät EU:n budjettivalan lisäämiseen ja rakenneuudistuksiin. Yhdessä ne hallitsivat kahta kolmasosaa jutuista, joissa eurooppalainen päättäjät esiintyi ensimmäisenä lähteenä. EU:n talouskomissaari Olli Rehnin näkemyksiä voidaan pitää eurooppalaiselle päätöksentekoelehtille tyypillisinä tapoina tulkita eurokriisiä ja esittää sen edellyttämät toimenpiteet (vrt. Holappa 2014):

Kreikan on tehtävä lisätoimenpiteitä julkisen talouden tasapainottamiseksi jo tänä vuonna, Rehn sanoi keskiviikkona Kauppalehdelle. Kreikka käy parhaillaan EKP:n, Euroopan komission ja IMF:n kanssa neuvotteluja aiempaa tiukemmista talouden vakautus- ja rahoitusehdoista. Kreikka on tehnyt tälle vuodelle päätöksiä neljän prosentin suuruisista leikkauksista julkisen talouden alijäämään, mutta tämä ei riitä. - Kreikalle asetettavat lisäehdot sisältävät lisää verokorotuksia, säästötoimia ja merkittäviä rakenteellisia uudistuksia, Rehn sanoo. (Kauppalehti 29.4.2010)

Vaihtoehtoisia selitysmalleja ja toimenpide-esityksiä nousi esiin lähinnä jutuissa, joissa muut kuin eurooppalaisen päätöksentekoelehtin edustajat pääsivät ensimmäi-

senä ääneen. Etenkin talousasiantuntijoiden hallitsemissa jutuissa julkisen velan kriisille annettiin pienempi rooli eurokriisin taustalla. Näissä jutuissa korostettiin usein rahoitusmarkkinoiden toimintaan ja hallintaan liittyviä virheitä julkisten velkaongelmien rinnalla. Ekonomistit tuottivat myös enemmän lainapaketeille, vyönkiristykselle ja julkisen sektorin alasajolle vaihtoehtoisia esityksiä välittömistä ja pidemmän aikavälin kriisitoimenpiteistä. Erityisesti EKP:n rahoitusoperaatiot nousivat jäsenmaiden lainoituksen ohella esiin kriisin välittömänä ratkaisukeinona, kun ekonomistit olivat juttujen ensimmäisiä lähteitä. Poikkeuksellisia näkemyksiä esittävät taloustieteilijät, kuten Paul Krugman ja Richard Layard, olivat usein lähteinä näissä jutuissa.

Pidemmillä aikavälillä ekonomistit eivät myöskään esittäneet eurooppalaisen eliitin suosimia keskitetyn budjettikurin ja rakenneuudistusten keinoja vaan tarjosivat euroalueen ongelmiin usein muunnelmia ratkaisuja, kuten yhteisiä euroalueen joukkovelkakirjoja, tai pohtivat mahdollisuuksia koko euroalueen hajottamisesta:

Tähän asti erokeskustelun kohteena ovat olleet heikot maat, mutta nyt olisi [Pellervon] Holmin mukaan aika hyvien maiden puntaroida eurossa pysymisen järkevyyttä. "Suomessa pitäisi tehdä vaihtoehtoisia skenaarioita, saatava selville eri vaihtoehtojen plussat ja miinukset", Holm sanoo. – – Etlan toimitusjohtaja Vesa Vihriälä ei pidä keskustelua eurojäsenyydestä ajankohtaisena. Vihriälän mukaan keskustelua olisi kuitenkin käytävä siitä, kuinka vahvasti Suomi haluaa olla integraatiossa ja euroalueen yhteisvastuussa mukana. Vihriälän mukaan jatkossa euroalueen sisälle voi tulla kerroksia. Osa maista voi jättäytyä integraatiossa ja yhteisvastuussa matalammalle tasolle. Hyvin asiansa hoitaneelle maalle jäänti liittovaltioketjityksen ulkopuolelle voisi olla mahdollista. (Kaupalehti 5.7.2012)

Eurokriisijournalismin lähteinä ekonomistit toivat keskusteluun vaihtoehtoisia tulkintoja ja toimenpide-esityksiä ja edistivät siten vallitsevan talouspolitiikan julkista politisoitumista. Toisaalta ekonomistien julkisena roolina oli usein arvioida toteutettujen kriisitoimenpiteiden vaikutuksia, ja monet heistä asettuivat myös tukemaan eurooppalaisten päätöksentekijöiden tulkintoja eurokriisistä. Kokonaisuutena talousasiantuntijoita ei voidaan pitää varsinaisena eliitin vastavoimana eurokriisin poliittisessa julkisuudessa. Se, että ekonomistit muodostivat keskenään varsin ristiriitaisen ryhmän julkisuudessa, kuvaa kuitenkin nimenomaan talouden politisoitumista kriisissä.

Kansallisten poliitikkojen hallitsemissa jutuissa korostuivat vastaavasti muut kuin välittömästi talouspoliittisiin valintoihin liittyvät ulottuvuudet. Niissä tuotiin usein esiin kriisin valtapoliittisia ulottuvuuksia, kuten kysymyksiä euroalueen rakenteellisista lähtökohdista ja kriisimaille myönnettyjen apupakettien oikeutuksesta. Perussuomalaisten puheenjohtaja Timo Soini olikin harvoja aineistossa esiintyneitä EMU-kriittisten äänten edustajia:

Jos Kreikka ottaa tuollaiset velat, ikinä ei rahoja saada takaisin. Niitä venytetään ja vanutetaan ja annetaan anteeksi – ensin osittain ja lopulta kaikki. Kankkulan kaivoon menevät, Soini ennustaa. – – Emu ja euro ovat olleet kuin pyhä lehmä, jota ei ole saanut arvostella. Mutta yhteisestä valuutta-alueesta, jossa on näin eritasoiset kansantaloudet, ei voi tulla mitään, hän perustelee. (Ilta-Sanomat 3.5.2010)

Jos kansalliset poliitikot politisoivat eurokriisiä kyseenalaistamalla eurooppalaisen päätöksenteon oikeutusta, kansalaisyhteiskunnan edustajien roolina lehdissä oli useimmiten kommentoida kriisiä yksittäisen ihmisen näkökulmasta ja tuoda siten abstrakti kriisi lukijaa lähelle. Tällainen lähestymistapa liittyy niin sanotun kansalaisjournalismin lähtöajatuksiin (ks. esim. Heikkilä 2001), mutta se on varsin yleinen myös nykyisessä journalismissa, kun yleisölähtöisyydestä on tullut lehtien keskeinen toiminta-ajatus (esim. Hujanen 2006). Järjestökentän jäädessä sanomalehtien rajaaman kriisijulkisuuden ulkopuolelle kansalaisyhteiskunta ei kyennyt varsinaisesti politisoimaan harjoitettua talouspolitiikkaa tai euroalueen rakenteita. Sen sijaan tavalliset kansalaiset toivat eurokriisijulkisuuteen jonkin verran talouden kehystystä poikkeavia näkökulmia valaisten näin kriisin sosiaalisia ulottuvuuksia.

Lehtien käyttämiä lähteitä ja eurokriisistä esitettyjä tulkintoja tarkasteltaessa näyttää siltä, että suurimman yksimielisyyden eurooppalaisen eliitin kanssa jakavat toimitajat itse: sellaiset jutut, joissa journalistit puhuivat vain omalla äänellään, noudattelivat kaikkein tunnollisimmin eurooppalaisten päätöksentekijöiden tulkintakehyksiä, selitystapoja ja ratkaisumalleja – lukuun ottamatta toimenpiteitä EU:n budjettivallan lisäämiseksi yli kansallisten parlamenttien. Erityisesti lehtien pääkirjoitustoimituksissa asetuttiin pitkälti tukemaan eurooppalaisen päätöksentekoehtiin valitsemaa linjaa, kuten oheisessa *Kalevan* päätoimittajan Markku Mantilan kolumnissa:

Suomen hallituksen on syytä tukea Rehniä, vahvistaa Euroopan vakausvälineitä ja pakottaa euromaista etenkin pahiten kriisiytyneet uskottaviin julkisen talouden leikkauksiin ja saneerausohjelmiin. Mainituille tempuille on nyt suurempi hyväksyntä kuin koskaan aiemmin. (Kaleva 13.11.2011)

Journalistien ”omien” tulkintojen asettuminen liki täydellisesti linjaan eurooppalaisen päätöksentekoehtiin kanssa toimii muistutuksena median määrittelyvallasta suhteessa käyttämiinsä lähteisiin. Aineistomme perusteella eliittien, asiantuntijoiden ja kansalaisyhteiskunnan keskuudessa vallitsi yksittäisistä erimielisyyksistä huolimatta varsin laaja konsensus eurokriisistä, sen luonteesta velkakriisinä ja kriisin edellyttämistä toimenpiteistä. Tämä konsensus tulee kuitenkin ymmärrettäväksi nimenomaan lehdistön tuottamana vaikutelmana, median tapana politisoida tai kehystää kriisi (vrt. De Vreese ym. 2001, 107).

Lopuksi

Olemme tässä artikkelissa tarkastelleet politisoitumisen näkökulmasta neljän suomalaisen sanomalehden tapoja esittää eurokriisi ja välittää kriisipolitiikasta käytävää julkista keskustelua vuosina 2010–2012. Pitämällä aihetta runsaasti esillä julkisuudessa suomalaislehdistö edisti poliittista keskustelua ja tarjosi siten mahdollisuuksia kriisin julkiselle politisoitumiselle. Hypoteesimme mukaan lehdistö voi politisoida kriisiä erityisesti kahdella tapaa: esittämällä kriisille vaihtoehtoisia tulkintamalleja ja ratkaisui-

keinoja sekä tuomalla julkiseen keskusteluun erilaisia toimijaryhmiä, jotka voivat artikuloida kriisiä vaihtoehtoisista näkökulmista.

Aineistomme perusteella vaikuttaa kuitenkin siltä, että eurokriisiä käsiteltiin lehdistössä voittopuolisesti eurooppalaisen päätöksentekoehtiin suosimassa tulkintakehikossa. Julkinen keskustelu liittyi pääasiassa päätöksentekoehtiin valitsemiin toimenpiteisiin, ja lehdistö antoi vain vähän tilaa vaihtoehtoisille kriisinhoitomalleille tai -ratkaisuille. Rajaamalla julkista keskustelua lehdistö epäpolitisoi eurokriisiä ja tuotti näkemystä kriisipolitiikan vaihtoehtottomuudesta. Havaintomme tukee eliittien ja mediasisältöjen yhteyttä kartoittavaa tutkimusta, jossa korostetaan median lähteenään käyttämien eliittien näkemyksien valta-asemaa mediasisällöissä (esim. Bennett 1990). Näin ollen politisoituminen mahdollistuu vasta, kun eliittien keskuudessa esiintyy erimielisyyttä asian ympärillä.

Lähinnä ekonomistilähteet toivat jonkin verran vaihtoehtoja kriisin syistä ja ratkaisumalleista käytävään keskusteluun, mutta kaikkiaan lehtien tuottama ja välittämä näkökulma mukaili eurooppalaisen päätöksentekoehtiin näkemyksiä. Tällainen painotus koski erityisesti *Helsingin Sanomien* kriisiuutisointia, mutta myös muissa lehdistössä uutisjutut perustuivat voittopuolisesti päätöksentekoehtiin lausunnoille. Myös lehtien pääkirjoituksissa ja kolumneissa ryhmitettiin pääosin vallitsevan kriisipolitiikan taakse, jolle kriittiset näkökulmat liitettiin kirjoituksissa useimmiten kielteisesti EU-vastaisuuteen. *Kaleva* toi keskusteluun hieman *Helsingin Sanomia* monipuolisemmin erilaisia toimijoita ja näkökulmia, ja talousasiantuntijoiden vahva rooli *Kauppalehdessä* laajensi ja rikastutti kriisistä tehtyä analyysia. *Ilta-Sanomissa* eurokriittinen puhetapa ja esimerkiksi perussuomalaisen puheenjohtaja Timo Soini saivat puolestaan suhteellisesti eniten tilaa.

Lehtien asemoituminen euroeliitin linjoille apupaketien, julkisen yönkiristyksen ja rakenneuudistusten suhteen viittaa siihen, että kriisiä käsittelevä journalismi peitti tehokkaasti erimielisyyksiä näkyvistä eikä pystynyt haastamaan eurooppalaisten eliittien yksituumaisia kriisitulkintoja. Eurokriisin yksipuolinen käsittely ehkäisi kriisin ”aitoa” politisoitumista, sillä päätöksentekoehtiin ulkopuolelle jäävät toimijat suljettiin pitkälti keskustelun ulkopuolelle, eikä poliittisia vaihtoehtoja juuri esitetty. Lisäksi ekonomistien esittämät vaihtoehtoiset tulkinnat lähestyivät kriisiä ensisijaisesti talouden ongelmana eivätkä siten tuoneet tarkasteluun sosiaalisia tai yhteiskuntapoliittisia ulottuvuuksia. Eurooppalaisen päätöksenteon keskittymisen, laajamittaisten yönkiristystoimien vastaisten protestien ja hallinnasta karanneiden työttömyyslukujen perusteella demokraattinen ja sosiaalinen kriisi olisivat kansallisten poliitikkojen ja kansalaisyhteiskunnan edustajien tarjoamia vaihtoehtoisia näkökulmia eurokriisiin, mutta näitä toimijoita lehdistö ei tunnu löytäneen keskustelun osapuoliksi.

Havaittua kriisin epäpolitisoitumista suomalaislehdistössä voi osaltaan selittää se, että tutkimuksen otosjaksot määriteltiin pääosin eurooppalaisten päättäjien poliittisen päiväjärjestyksen ehdoilla. On mahdollista, että näin valikoituneiden seuranta-jaksojen ulkopuolella on ollut enemmän tilaa vaihtoehtoisille. Esimerkiksi kevään 2011 eduskuntavaalien mediajulkisuutta tarkastelleen tutkimuksen mukaan EU:n talouskriisi oli yksi tärkeimmistä – ellei tärkein – vaaliteemoista, ja perussuomalaiset saivat

Timo Soinin johdolla tässä keskustelussa paljon näkyvyyttä (Railo & Välimäki 2012). Painotus viittaa siihen, että vaalien alla myös EU- ja eurokriittiset näkemykset saivat journalismissa tilaa. Erkkä Railo (2012, 258–261) tosin katsoo, että kriisin käsittely mediassa vaihtui kriittisistä äänenpainoista Suomen hallituspolitiikkaa myötäilevän konsensuksen rakentamiseen jo kolmisen viikkoa ennen vaaleja, kun Portugalin hallituksen kaatuminen osoitti tilanteen vakavuuden. Tässä tutkimuksessa analysoitiin talouskriisin politisoitumista Suomen eduskuntavaalien ulkopuolella, politiikan niin sanotun normaalin päiväjärjestyksen aikana. Tällöin perussuomalaisten merkitys kriisikeskustelussa on ollut huomattavasti pienempi (Herkman 2014).

Toinen mahdollinen selitys poliittisten vaihtoehtojen näkymättömyydelle vuosien 2010–2012 kriisijulkisuudessa on, että kriisi ei kansantaloudellisilta vaikutuksiltaan koskettanut Suomea erityisen voimallisesti vielä aineiston keruujakson aikana. Esimerkiksi kriisin ytimessä kamppailevan Espanjan lehdistö näyttäisi vertailevan aineiston perusteella rakentaneen jonkin verran suomalaislehtiä monipuolisempaa tulkintaa eurokriisistä (RISJ 2013). Kun taantuma on Suomessa vuoden 2012 jälkeen syventynyt, on mahdollista, että vaihtoehtoiset näkemykset ovat saaneet täkäläisessäkin julkisuudessa enemmän tilaa. Esimerkiksi osa taloustieteilijöistä on esittänyt yhä näkyvämmiin vallitsevan politiikan haastavia näkemyksiä (esim. Ahokas & Holappa 2013; Kanniainen 2014).

Toisaalta kansallisen talouskriisin syvyys ei näyttäisi vertailevassa aineistossa selittävän kriisin käsittelyn monipuolisuutta. Esimerkiksi otosjaksojen aikana kriisistä eniten kärsineen Kreikan lehdet käsittelivät talouskriisiä suomalaislehdistön tavoin pitkälle eurooppalaisen päätöksentekoliitin johdolla. Myös saksalaisessa lehdistössä näyttäisi vallinneen samansuuntainen julkiseen velkaan keskittynyt moraalidiskurssi kuin Suomessa, ja muut tulkinnat jäivät paitsioon. Vastaavasti Alankomaissa kriisin uutisointi on ollut huomattavasti monipuolisempaa. (RISJ 2013.) Kriisijulkisuus näyttäisikin asettuvan samoille linjoille eri maissa vallitsevaan yleisempään suhtautumiseen Euroopan integraatiopolitiikkaa ja EU:n instituutioita kohtaan, mikä liittyy myös maiden riippuvuuteen EU:n talousalueesta (ks. Koopmans ym. 2010, 88–92).

Mahdollisena selityksenä kriisijulkisuuden epäpolitisoitumiselle voidaan pitää myös sitä, että Suomessa eliitit eivät ole olleet riittävän erimielisiä tai artikuloineet vaihtoehtoisia tulkintoja. Suurten kansallisten kysymysten yhteydessä suomalainen eliitti ja valtamedia tapaavat mukailta toisiaan konsensushengessä, jonka ajatellaan ajavan pienen maan ”kansallista etua” (esim. Lounasmeri 2010). Poliitiikan kansalliset toimijat olivat lehtijulkisuudessa vain sivuroolissa, mutta tämä voi osaltaan johtua juuri siitä, että heillä ei ollut mitään sanottavaa kriisistä. Myös kansallisten päättäjien näkemykset myötäilivät pitkälti eurooppalaisen päätöksentekoliitin lausuntoja. Suomalaisilla puolueilla ei ehkä Perussuomalaisia lukuun ottamatta ole ollut tarjota eurokriisiin eurooppalaisten päätöksentekijöiden agendalle vaihtoehtoisia tulkintoja. Eliittilähteistä riippuvaisten lehtien on vaikea tuoda esiin poliittisia vaihtoehtoja, mikäli puolueet eivät ole niitä artikuloimassa.

Aineistomme liittyivät eurokriisin päätöksenteon avainhetkien journalistiseen käsittelyyn. Nimenomaan päätöksenteon yhteydessä ja eurooppalaisen päätökseen-

tekoeliitin kokoontuessa olisi ensisijaisen tärkeää, että uutismedia toisi esiin vaihtoehtoja ja haastaisi päätöksentekijöiden esittämiä tulkintoja. Mukaillemalla eliitin argumentaatiota suomalaislehdistö on aktiivisesti tai passiivisesti ollut epäpoliittisoidussa eurokriisissä ja luomassa vaihtoehdottomuuden illuusiota juuri niillä hetkillä, kun mediajulkisuus kohdistuu kriisin poliittisiin ratkaisuihin. Havaittu uutisjulkisuuden vaihtoehdottomuus kielii lehdistön kyvyttömyydestä tai haluttomuudesta hakea vaihtoehtoisia lähteitä ja näkökulmia poliittisen rälssin ja vakiintuneen ekonomistkentän ulkopuolelta. Samalla tavoin kuin EU-kansanäänestyksen alla 20 vuotta sitten (Kivikuru 1996; Mörä 1999) ja 2000-luvun alun keskusteluissa euroskeptisyydestä (Vallaste 2013) lehdistö ei ole talouskriisissä pystynyt näkemään kansalaisyhteiskuntaa ja järjestökenttää merkittävänä eurooppalaisia kysymyksiä käsittelevänä, poliittisia vaihtoehtoja artikuloivana, keskustelua rikastuttavana ja kriittisenä julkisena toimijana. Tämä on merkittävästi heikentänyt suomalaislehdistön kykyä poliittisoida eurokriisiä.

Kirjallisuus

- Ahokas, Jussi & Holappa, Lauri (2010). Valtion rahoitusvaje on poliittinen valinta. *Helsingin Sanomat* 20.11.2010. Saatavilla: <http://www.hs.fi/paakirjoitus/artikkeli/Valtion+rahoitusvaje+on+poliittinen+valinta/1135261777599> (luettu 15.5.2014).
- Ahokas, Jussi & Holappa, Lauri (2013). Suomen talouspolitiikassa on tehtävä täyskäännös. *Helsingin Sanomat* 27.5.2013. Saatavilla: <http://www.hs.fi/paakirjoitukset/a1369536839130> (luettu 15.5.2014).
- Baisnée, Olivier (2000). Can political journalism exist at the EU level? Paperi ECPR:n työryhmässä Political journalism: New challenges, new practices, Kööpenhamina 14.–19.4.2000.
- Bennett, Lance W. (1990). Towards a theory of press-state relations in the United States. *Journal of Communication* 40: 2, 103–125.
- Boxberg, Katja (2013). Arvostettu taloustieteilijä ennustaa eurolle loppua. *Helsingin Sanomat* 7.4.2013. Saatavilla: <http://www.hs.fi/talous/a1365217865348> (luettu 8.5.2014).
- Comeforo, Kristin (2010). Manufacturing consent: The political economy of the mass media. Review essay. *Global Media and Communication* 6: 2, 218–230.
- De Wilde, Pieter (2012). Politicisation of the EU budget. Conflict and the constraining dissensus. *West European Politics* 35: 5, 1075–1094.
- De Vreese, Claes H.; Peter, Jochen & Semetko, Holli A. (2001). Framing politics at the launch of the euro: A cross-national comparative study of frames in the news. *Political Communication* 18: 2, 107–122.
- Eurobarometri (2013). Public Opinion in the European Union. Saatavilla: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb80/eb80_first_en.pdf (luettu 5.5.2014).
- Eurostat (2013). General government gross debt – annual data. Saatavilla: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=teina225> (luettu 5.5.2014).
- Harjuniemi, Timo & Herkman, Juha (2013). *Eurokriisi suomalaisissa sanomalehdissä 2010–2012*. Viestinnän tutkimuskeskus CRC, Helsingin yliopisto. Saatavilla: <http://www.helsinki.fi/crc/julkaisut/eurokriisi.pdf>.
- Hatakka, Niko (2012). Perussuomalaisuuden kuva pääkirjoitus- ja kolumnijulkisuudessa. Teoksessa: Pernaa, Ville & Railo, Erkki (toim.). *Jytky. Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus*. Turku: Kirja-Aurora/Turun yliopisto, 294–322.
- Heikkilä, Heikki (2001). *Ohut ja vankea journalismi: kansalaisuus suomalaisen uutisjournalismin käytännöissä*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Heikkilä, Heikki & Kunelius, Risto (2008). Ambivalent ambassadors and realistic reporters: The calling of cosmopolitanism and the seduction of the secular in EU journalism. *Journalism* 9: 4, 377–397.
- Heiskanen, Heikki (2012). *Eurokriisi soi EU:n arvovaltaa*. Yle Uutiset 31.12.2012. Saatavilla: http://yle.fi/uutiset/eurokriisi_soi_eun_arvovaltaa/6433103 (luettu 8.5.2014).

- Hellsten, Inka (1997). *Metaforien Eurooppa. Näkökulmia suomalaiseen EU-journalismiin*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Herman, Edward S. & Chomsky, Noam (1988). *Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media*. New York: Pantheon Books.
- Herkman, Juha (2005). *Kaupallisen television ja iltapäivälehtien avoliitto. Median markkinoituminen ja televisioituminen*. Tampere: Vastapaino.
- Herkman, Juha (2011). *Politiikka ja mediajulkisuus*. Tampere: Vastapaino.
- Herkman, Juha (2014). Perussuomalaiset ja eurokriisi mediassa. *Politiikka* 56: 4, 287–299.
- Holappa, Lauri (2014). Olli Rehn ja talouspolitiikan pitkä linja. *Politiikka* 56: 1, 52–61.
- Hooghe, Liesbet & Marks, Gary (2012). Politicization. Teoksessa: Jobs, Erik; Menon, Anand & Weatherill, Stephen (toim.). *The Oxford Handbook of the European Union*. Oxford: Oxford University Press, Chapter 58.
- Hujanen, Jaana (2006). Yleisön palvelu markkinaehtoistuvan median journalistien itseymmärryksessä. *Tiedotustutkimus* 29: 2, 30–43.
- Hujanen, Taisto (1990). Avauksia talousjournalismin kritiikkiin. Teoksessa: Hujanen, Taisto & Luostarinen, Heikki (toim.). *Avauksia journalismikritiikkiin*. Tampere: Tampereen yliopiston Tiedotusopin laitos, 42–63.
- Kanniainen, Vesa (toim.) (2014). *Euron tulevaisuus. Suomen vaihtoehdot*. Helsinki: Ajatuspaja Libera. Saatavilla: http://libera.fi/libera-uusi/wp-content/uploads/2014/05/Euro_140506a.pdf.
- Kantola, Anu (2006). Imperiumin järki: Financial Timesin poliittinen järjestys. *Tiedotustutkimus* 29: 2, 14–29.
- Kivikuru, Ullamaija (toim.) (1996). *Kansa euromyllyssä. Journalismi, kampanjat ja kansalaisten mediamaisemat Suomen EU-jäsenyysprosessissa*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Koopmans, Ruud & Statham, Paul (2010). Theoretical framework, research design and methods. Teoksessa: Koopmans, Ruud & Statham, Paul (toim.). *The Making of a European Public Sphere*. Cambridge: Cambridge University Press, 34–59.
- Koopmans, Ruud; Erbe, Jessica & Meyer, Martin F. (2010). The Europeanization of public spheres: comparisons across issues, time, and countries. Teoksessa: Koopmans, Ruud & Statham, Paul (toim.). *The Making of a European Public Sphere*. Cambridge: Cambridge University Press, 63–96.
- Lounasmeri, Lotta (2010). *Kansallisen konsensuskulttuurin jäljillä: globalisaatioajan Suomi Helsingin Sanomissa*. Helsinki: Helsingin yliopisto, sosiaalitieteiden laitos.
- Luhtakallio, Eeva (2010). *Local Politicizations: A Comparison of Finns and French Practising democracy*. Helsinki: University of Helsinki.
- Lundby, Knut (toim.) (2009). *Mediatization: Concept, Changes, Consequences*. New York: Peter Lang.
- Meyer, Thomas (2002). *Media Democracy: How the Media Colonize Politics*. Cambridge: Polity Press.
- Mörä, Tuomo (1999). *EU-journalismin anatomia*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Mörä, Tuomo (2008). Julkisuuden ihanteet ja journalismin arki. Brysselin-kirjeenvaihtajat EU-koneiston ja kansalaisten välissä. Teoksessa: Nieminen, Hannu; Karppinen, Kari & Mörä, Tuomo (toim.). *Onko Eurooppaa olemassa? Näkökulmia eurooppalaiseen julkisuuteen ja demokratiaan*. Helsinki: Gaudeamus, 91–114.
- Ojala, Markus (2013). Democratisation through critique? The Euro Crisis and the prospects of the European Public Sphere. *IC – Revista Científica de Información y Comunicación* 10, 75–98. Saatavilla: <http://www.icjournal-ojs.org/index.php/IC-Journal/article/view/9/11> (luettu 15.5.2014).
- Palonen, Kari (2003). Four times of politics: policy, polity, politicking, and politicization. *Alternatives* 28, 171–186.
- Patomäki, Heikki (2012). *Eurokriisin anatomia*. Helsinki: Into-kustannus.
- Pew Research (2013). The New Sick Man of Europe: the European Union. Saatavilla: <http://www.pewglobal.org/2013/05/13/the-new-sick-man-of-europe-the-european-union/> (luettu 5.5.2014).
- Preston, Paschal (2009). *Making the News: Journalism and News Cultures in Europe*. London: Routledge.
- Railo, Erkkä (2012). Euroopan unionin talouskriisin julkisuus – kriitikkistä konsensukseen. Teoksessa: Pernaa, Ville & Railo, Erkkä (toim.). *Jytky. Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus*. Turku: Turun yliopisto/Kirja-Aurora, 231–263.
- Railo, Erkkä & Välimäki, Matti (2012). Vaalikevään media-agenda. Teoksessa: Pernaa, Ville & Railo, Erkkä (toim.). *Jytky. Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus*. Turku: Turun yliopisto/Kirja-Aurora, 32–66.
- Reunanen, Esa (2003). *Budjettijournalismi julkisena keskusteluna*. Tampere: Tampereen yliopisto.

- RISJ (2013). Reuters Institute for the Study of Journalism. The Euro Crisis, Media Coverage, and Perceptions of Europe within the EU. Saatavilla: <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/research/research-focus-areas/business-and-financial-reporting/the-euro-crisis-media-coverage-and-perceptions-of-europe-within-the-eu.html> (luettu 5.5.2014).
- Ruostetsaari, Ilkka (1992). *Vallan ytimessä: Tutkimus suomalaisesta valtaeliitistä*. Helsinki: Gaudeamus.
- Simola, Anna & Reunanen, Esa (2010). *Kaikki toistaiseksi hyvin. Kansainvälinen finanssikriisi talousjournalismissa*. Tampere: Tampereen yliopisto, Journalismin tutkimusyksikkö.
- Statham, Paul & Trenz, Hans-Jörg (2013). *The Politicization of Europe: Contesting the Constitution in the Mass Media*. London: Routledge.
- Strömbäck, Jesper (2008). Four phases of mediatization: an analysis of the mediatization of politics. *International Journal of Press/Politics* 13: 3, 228–246.
- Suikkanen, Risto; Holma, Aino & Raittila, Pentti (2012). *Muuttumaton uutinen? Suomalaisen uutismedian vuosiseuranta 2007–2012*. Tampere: Tampereen yliopisto/COMET.
- Taloussanomat (2012). Krugman: Päättäjät toistavat 1930-luvun virheitä. Taloussanomat 29.6.2012. Saatavilla: <http://www.taloussanomat.fi/politiikka/2012/06/29/krugman-paattajat-toistavat-1930-luvun-virheitä/201232598/12> (luettu 8.5.2014).
- Trenz, Hans-Jörg (2007). 'Quo vadis Europe?' Quality newspapers struggling for European unity. Teoksessa: Schlesinger, Philip & Fossum, John E. (toim.). *The European Union and the Public Sphere: A Communicative Space in the Making?* London: Routledge, 89–109.
- Triandafyllidou, Anna; Wodak, Ruth & Krzyżanowski, Michal (toim.) (2009). *The European Public Sphere and the Media: Europe in Crisis*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Vallaste, Katri (2013). *Euroscpticism: Problem or Solution? Framing Euroscpticism in Mainstream Media and Writings by Euroscptics in Sweden, Finland and Estonia 2000–2006*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Yle (2011). *Soini: Kreikan velkasaneeraus välttämätön*. Yle Uutiset 16.11.2011. Saatavilla: http://yle.fi/uutiset/soini_kreikan_velkasaneeraus_valttamaton/5424554 (luettu 2.5.2014).
- Ylä-Anttila, Tuomas (2010). *Politiikan paluu. Globalisaatioliike ja julkisuus*. Tampere: Vastapaino.